בס"ד. ערב ראש השנה ה'תש"כ.

בלתי מוגה

(לאחרי התרת נדרים, אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א לעדה שלימה דהמתירין:)

"יישר כח". כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה.

*

[(כ"ק אדמו"ר שליט"א הורה להכריז בנוגע למסירת הפ"נ הכללי, שיכנסו רק האברכים הנשואים, ולא תלמידי הישיבה. וכאשר נכנסו למסור הפ"נ כללי, אמר:)

טעם הבקשה להכריז שהתלמידים לא יכנסו, הוא — לא בגלל שהתלמידים הם למטה במדריגה, אלא כיון שענינם צריך להיות העסק בתורה, וע"י התורה נמשכים כל הענינים, ולכן אין להם להתעסק בענינים אחרים, אלא להיות מונחים בתורה.

לאחרי קריאת הפ"נ הכללי — אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א:]

יתן השי"ת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה.

וכיון שבשנה זו חל ראש השנה בשבת, ובנוגע לשבת אמרו[1] שיש הכל מן המוכן, אלא צריך גם להוסיף, שזהו"ע "לעשות את השבת"[2] — יתן השי"ת שיומשכו כל ההמשכות מלמעלה למטה, והעבודה מלמטה למעלה תוסיף בזה אלף פעמים ככה.

*

ישנו ראש השנה שלאחרי שמיטה — שעליו נאמר ש"מר"ה עד יוה"כ לא היו עבדים נפטרין לבתיהן ולא משתעבדין לאדוניהם .. כיון שהגיע יוה"כ תקעו ב"ד בשופר נפטרו עבדים לבתיהן"[3].

יתן השי"ת שבשנה זו יהיו עבדים נפטרים מהשעבוד לבתיהן — שיצאו מהגלות אל ארצנו הקדושה ע"י משיח צדקנו.

---

1) ראה מכילתא ופרש"י יתרו כ, ט. טושו"ע (ואדה"ז) או"ח סש"ו ס"ח (סכ"א).
2) תשא לא, טז.
3) ר"ה ח, ב.

יתן השי"ת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה, בבני חיי ומזוני רויחי, למטה מעשרה טפחים.

*

שנה זו היתה גם שנת השמיטה.

והנה, אף שלדעת אדמו"ר הזקן[4] "זמן הפרוזבול הוא לכתחילה בסוף הששית לפני ר"ה של שביעית", ובודאי עשו כן, מ"מ, הרי במשך השנה השביעית ניתוספו עוד חובות[5].

(וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א:) בודאי ישנו כאן בית־דין כשר — ואמר נוסח הפרוזבול (מתוך שו"ע אדה"ז[6]): "הריני מוסר כו'".

(ואח"כ אמר:) השי"ת ימחול כל חובות עמו ישראל, ויתן להם כל הצטרכותם בגשמיות וברוחניות, מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה.

כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה.

---

4) שו"ע חו"מ הל' הלואה סל"ו.
5) ראה נטעי גבריאל — פרוזבול (ברוקלין, תשמ"ז) פי"ב ס"א. וש"נ. וראה גם אוצר מנהגי חב"ד ראש השנה ע' מא (ושם בהערה — מענה מד' תשרי שנה זו). וש"נ.
6) שם סל"ד־ה.

לה ועכשיו לא נהגו בפרוזבול במדינות אלו קטז שנתנו טעם למנהג לומר שכיון שנהגו כן לגבות כל חוב בלא פרוזבול אחר השביעית והלוה יודע מזה ה"ז כאילו התנה עמו המלוה בשעת הלוואה ע"מ שלא ישמיט הלוה חוב זה לעולם ואפי' בשביעית שנמצא שחייב עצמו בממון שלא חייבתו התורה שתנאו קיים וחייב מן התורה קיז אבל כל י"ש יחמיר לעצמו לעשות פרוזבול שהוא דבר שאין בו הפסד וקל לתקן לקבין ג' אנשים כשרים שהם ב"ד ולומר להם הריני מוסר לכם כל חובות שיש לי שאגבה אותם כ"ז שארצה קיח אך אין פרוזבול מועיל אא"כ יש קרקע כ"ש ללוה או דבר המחובר לקרקע קיט אפי' אינן שלו לגמרי אלא בשכירות או בשאלה לפי שעה ואם אין לו כלל מזכה לו המלוה קרקע כ"ש על ידי אחר אפילו שלא בפניו:

קטז רל"ם בתסו'
קיז של"ם ב"ח ב"ן
קיח מסנכ סס

לו וזמן הפרוזבול הוא לכתחלה בסוף הששית לפני ר"ה של שביעית שאף ששביעית אינה משמטת אלא בכופה שנא' "מקץ שבע שנים תעשה שמטה קכ י"א שמשנכנסת שנת השביעית אסור לתבוע חוב שנא' "לא יגוש את רעהו ואת אחיו כי קרא שמטה לה' מיד שקרא שמטה לה' לא יגוש אלא כשהלוה פורע לו מעצמו אצ"ל משמט אני כמו שצ"ל אחר שביעית שנא' "וזה דבר השמטה שמוט וגו' שצריך לדבר השמט' השמטה בפה וזהו מקץ שבע שנים ואם לא עשה פרוזבול בסוף ששית קכא יעשה בשביעית עד ר"ה של מוצאי שביעית ושנת השמטה היתה שנת תקמ"ד (תקס"ה תקע"ב):

" (דברים טו)
" (סס) קיט ג'עין נ'
קכ רל"ם טאר
" (סס)
" (סס) קכא

לז קכב המלוה את חבירו למהצית שכר השביעית משמטת החצי של מלוה ולא החצי של פקדון:

רמב"ם ס"ע
" (סס)

לח המלוה על המשכון קכג אין השביעית משמטת שאין אני קורא בו לא יגוש בשביעית הואיל וא"צ ליגוש:

קכב כנס"ע
קכג מסנס סס

לט קכד המלוה את חבירו וקבע לו זמן אחר שביעית אינה משמטתו שאין אני קורא בו לא ינוש בשביעית הואיל ולא הגיע עדיין לפיכך קכה אין שביעית משמטת הקפת החנות לפי קכו שדרך החנוני להקיף שנה ושנתיים ואין דרכו לינוש מיד וה"ז כאילו קבע לו זמן אחר שביעי' אבל המוכר שאר כחורה בהקפה מיד שמכרה לו נתחייב לו מעות וכשמקיף לו הרי הוא כמלוהו ושביעית משמטתו וגם הקפת החנות אם זקפה עליו במלוה שביעית משמטתה קכז ונקראת זקיפה משעה שקבע לו זמן לפורעו והגיע הזמן לפני השמטה קכח וי"א משעה שכתב בפנקסו כל ההשבון ביחד קכט וכן שכר שכיר אינה משמטת קל שדרכו ג"כ להקיף לבעה"ב שכר שנה ושנתיים ואם זקפו במלוה משמטת:

קכד מכות דף ג' קכה
מסנה סס
קכו כ"ע סמ"ע
קכז רל"ם קכח
מרדכי קכט מסנ' סס

מ קלא ערב שפרע להמלוה וקודם שפרע לו הלוה הגיעה השמטה משמטת לכן יעשה פרוזבול:

קל ב"ע
קלא רי"ן

הלכות עדות ושטרות ושלישות

דיני עדות ושטרות ושלישות ובו נג סעיפים

א כל מי שיודע עדות להבירו וראוי להעידו ויש להבירו תועלת בעדותו חייב להעיד לו בב"ד אם יתבענו שיעיד לו בין שיש עד א' עמו בין שהוא לבדו מ"מ עד א' לא יעיד אלא בדבר שבממון שמביא לידי שבועה או בדבר איסור להפריש מאיסור כ אבל אם כבר נעשה האיסור לא יעיד ואינו אלא כמוציא ש"ר על הבירו שעד א' אינו נאמן להעניש אדם על פיו שנא' לא יקום עד אחד באיש לכל עון וגו' ג אבל שנים חייבים להעיד שיענישו האדם על עבירה שעבר שזו מ"ע בתורה ובערת הרע מקרבך בעבירה שחייבים עליה מיתה וכן בשאר עבירות לעונש הראוי להן:

מ ג"ק מ
ב פסחים קיג
ג רי"ן ד"מ
ד שטפו' לי

ב ד ת"ה שיודע עדות לחבירו ותבעו שיעיד לו לפני ב"ד קטן ממנו בחכמה וגנאי

וכה דרך השמטה שמוט כל משה ידו
לא ינגוש את רעהו ואת אחיו כי קרא שמטה לה

מנה ונם יש לו עליו חוב ממקום אחר לא יתבעו מאתים כדי שיודה במנה ויתחייב שבועה ויגלגל עליו שישבע גם על החוב שחייב לו ממקום אחר ועל דברים אלו וכיוצא בהם הזהיר הכתוב מדבר שקר תרחק אע"פ שיגיע לו הפסד כשידבר אמת קג בד"א כשמוציא השקר בלשון ודאי אבל בלשון איני יודע מותר כדי להנצל מתביעת שקר של חבירו כגון מי שנתחייב שבועה ובא חבירו לגלגל עליו שישבע גם על תביעות אחרות שיש לו עליו ויודע בעצמו שהאמת אתו רק שאינו רוצה לישבע אפילו באמת כ"א שבועה שא"א לו לפטור א"ע ממנו רשאי לפטור עצמו מן הגלגולים על ידי שיטען על התביעות האחרות איני יודע ויפטור מלישבע עליהן:

קג ז"ך ס' עס ס"ק מ"א

כט קג ואפי' אם אינו מוציא שקר מפיו כלל אסור לבקש צדדים להשתמט מבעל חובו שהוא חייב לו באמת כדי שיתרצה הלה לעשות עמו פשרה וימחול לו על השאר מרצונו ואם עשה כן אינו יוצא י"ש עד שישלם לו כל מה שהיה חייב לו:

קג תס"ד עיין ז"ע

ל מי שנתחייב לו חבירו שבועה וראה בו שמוכן לשבע קד יתפשר עמו ולא יתבענו לשבע שנא' "שבועת ה' תהיה בין שניהם קה מלמד שהשבוע' חלה על שניהם ואם תובעו לשבע הרי העומדים שם אומרים זה לזה כורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה והם הנשבע והמשביעו:

קד סמ"ע סימן פו (שמות כג)

קה שבועות נ"ב

לא קו מי שנסתפק לו אם לוה מחבירו וחבירו תובעו ברי חייב לצאת י"ש ולשלם לו אע"פ שפטור בדיני אדם ואם תובעו בספק פטור אף לצאת י"ש ואם ידוע לו שלוה ממנו או שנתחייב לו מחוב אחר ואינו יודע אם פרעו חייב לצאת י"ש ולשלם לו אע"פ שאינו תובעו כלל ואם הלוה משיב לו ודאי שאינך חייב לי הרי מחל לו קז ופטור אף אם יודע לו שהוא חייב לו עדיין:

קו ב"ך קלת מסג' וגמרא קז ב"ת ס"ל

לב קח הלוה שרצה לפרוע להמלוה ע"י שליח ונתן המעות לחבירו ואמר לו הולך מעות אלו להמלוה או לשון אחר שמשמעו בלשון הולך כגון שא מעות אלו לפלוני או יהא מנה זה לפלוני ה"ז כאילו אמר לו זכה במעות אלו לפלוני וזכה לו שזכין לאדם שלא בפניו ושוב אין הלוה רשאי לחזור בו וליטול המעות מידו של זה ולפרוע להמלוה אח"כ ואם חזר בו ורוצה ליטלם לא יחזירם לו זה שקיבלם ואם יחזירם לו יתחייב לשלם להמלוה אם לא ישלם לו הלוה. ואם הלוה מאיים עליו בדבר שיש בידו לעשות לו קט צער הגוף א"צ לצער גופו בשביל ממונו של חבירו כיון שהלה מצערו בשביל ממון זה ואונסו עליו קי אבל אם הלה רוצה לגזול ממנו ממונו בעד ממון זה שאינו מחזיר לו לא יחזירנו לו קיא שהרי אינו אונסו על ממון זה כי מה הפרש להלה בין ממון זה לממון של זה ואף שממונו נתפס בשביל ממון חבירו אין חבירו חייב בזה ואסור להציל עצמו בממון חבירו:

קח גיטין יד

קט גמ' נס

קי ע' ס"ך ס' קטו לס"ק ק"כ

קיא ס"ך

לג בד"א שלשון הולך הוא כלשון זכה בפירעון חוב הלואה או חוב אחר שכיון שחייב מעות הללו לפלוני לכך בקל יכול פלוני לזכות בהן קיב אבל במתנה אינו בלשון זכה וה"ה אם המלוה אומר הולך מעות אלו לפלוני להלוותם לו שכיון שבא לזכות עכשיו בממון שאינו שלו צריך לשון מבורר יותר וית' בה' מתנה:

פימן קכב סק"ו

קיב גיטין נב

לד קיג שמטת כספים בשביעית נוהגת בזמן הזה מד"ס בארץ ובח"ל קיד וכשראו חכמים שנמנעו העם מלהלות זא"ז ועוברים על מ"ש בתורה "השמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל לאמר קרבה שנת השבע וגו' עמדו ותקנו פרוזבול דהיינו שימסור המלוה את חובו לב"ד אע"פ שאינו מוסר להם שטרו אלא שאמר להם לפני השמטה הריני מוסר לכם חובי שאגבנו כל זמן שארצה וכשאומר דברים הללו עשאום חכמים כאילו מסר שטרו לב"ד והמוסר שטרו לב"ד לפני השמטה ואומר להם אתם גבו לי חובי אין שביעית משמטת מן התורה שנאמר "לא ינוש את רעהו וזה א"צ לינוש שהב"ד נונשים בשבילו חוב זה שכבר נמסר להם לפני השמטה קטו ואפי' אין לו שטר כלל אלא חוב בעל פה מועיל פרוזבול: ועכשיו

קיג סס לו קיד מסנה שביעית פ"י (דברי' כו)

" (סס)

קטו ר"ן